СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 189. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 16-го СЕРПНЯ 1949. — No. 189. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST, 16, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ВИНАЙШЛИ РАДІЄВУ ОБОРОННУ РАКЕТУ

Сан Дієго, в Каліфорнії, 14 серпня. — Тут оприлюднено картини нової морської зброї, а це проти-летунської ракети, керованої при допомозі радія. Це стрільно побудувала Консолідейтед Вулті Еркрафт Корпорація, а випробувала вже команда маринарки. Стрільно порушує внутрішня сила на зразок ракети, одначе ним керує прилад, приміщений далеко від місця вистрілу. Воно має на меті вдаряти з кораблів на ворожі літаки. Про цей винахід згадано було загально підчас переслухань свідків в когресі в 1948 р. Тепер він уже випробуваний і має бути готовий до вжитку в 1950 р.

НОВИЙ БАЛОН ДЛЯ ПОБОРЮВАННЯ СУБМАРИН.

Ню Йорк.— Кватира Третього Морського Дистрикту оприлюднює, що науковці воєнної маринарки видосконалюють нові винаходи для відкривання і поборювання підводних суден з повітря. В першу чергу вони вже випробували новий балон для поборювання субмарини типу „шноркел". Є це німецька субмарина з другої світової війни, якої модель, як загально вірять, дістала Росія. Субмарина типу „шноркел" пливе цілковито під водою і може пливати цілими днями, за вийімком кількох хвилин, коли впомповує повітря для віддихуХоч й тоді вона занурена недалеко під поверхнею води. Новий повітряний корабель буде знаний під імям N-1. Його довжина буде виносити 324 стіп, а його містота 875,000 кубічних стіп.

ДВІ ВЕТЕРАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗЛИВАЮТЬСЯ В ОДНУ.

Ню Йорк. — Краєві команданти двох головних ветеранських організацій переговорили плян злиття в одну цілість і треба тільки потвердження загалу членства. Є це Комітет Американських Ветеранів та Американські Ветерани Другої Світової Війни. Команданти Гілберт Гарисон і Гаролд Кітс випрацювали спільний зазив і виявили надію, що члени зрозуміють потребу такого злиття. Обі згадані організації це ветерани з другої війни доходить до 15,000,000 осіб, а з них 11,-000,000 є членами ветеранських організацій.

КІРІНО ЗА ПОБУДОВУ СТІНИ ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

Лон Анджелес, Каліфорнія. — Президент Филипинів, Ельріпідо Кіріно, який приїхав сюди з Ню Йорку в дорозі домів, заявив, що він має рецепту проти комунізму, принаймні у своїй країні. Филипинський уряд пропонує поправу фармерського життя для загальної поправи економічних відносин у Филипинах. Щоб недопустити до поширення комунізму з Азії треба створити „стіну з вогню" —сказав Кіріно.

ЗАЛІЗНИЦІ ДІСТАЛИ ПРАВО ПІДВИЩИТИ ОПЛАТУ ЗА ТОВАРИ.

Міжстейтова Торговельна комісія дозволила залізничим підприємствам підвищити на 4% оплату за перевіз товарів. Це принесе залізницям понад три біліони приходу річно. Власники домагалися підвишки на 13%. Підвишку признали тому, що недавно деякі залізничі робітники виборoли собі право до 40-годинного тижня праці.

СТРАЙК У ФОРДА НА 13 ВЕРЕСНЯ.

Дітройт, Миш. — Кінцева дата на вибух страйку в підприємствах Форда назначена на 13 вересня після того, як стейтова рада посередництва зареєструвала вислід голосування членів Юнайтед Отомобил Воркерс. На підставі закону стейту Мишиген юнія може вийти на страйк впродовж 30 днів від дня, коли рада посередництва зареєструє рішення вийти на страйк. Юнія може зждати аж до 8 вересня з висланням повідмлення до підприємства, що контракт скінчився і що 116,000 робітників виходять на страйк. Концерт вигас ще 17 липня і від тоді його продовжується з дня на день. Переговори над новим контрактом ведуться постійно.

ОБВИНУВАЧЕНІ КОМУНІСТИ ПРИДУМАЛИ ФОРМУЛУ ВІДПОВІДИ В СУДІ.

Ню Йорк. Підчас судової розправи проти комуністичних провідників, обвинувачених в змові для насильного скинення американського уряду, зізнавав дальше як свідок у своїй справі Роберт Тамсон, голова стейтової нюйорської комуністичної партії, який засідає на лаві обвинувачених. Коли прокуратор ставив йому перехресні питання, він ніколи ясно не відповідав „так" або „ні", тільки завжди твердив: „Можливе", „мабуть так було", і т. п. Тоді суддя Гаролд Р. Медіна, який проводить розправою, сказав саркастично: „Це звичайна формула — може так, може сяк, або може бути, хоч він добре знає, що це було так". Прокуратор запитав опісля: „Отже ви годитеся, що під словом „загал комуністів" треба розуміти краєвий комуністичний провід". Адвокат оборони закликав „Протестую. Тамсон не сказав, що він годиться". На це суддя Медіна сказав: „Так, це правда. Це мало б звучати: Можливе, що так було; він припускав, що так було; так могло бути; правдоподібно тут зайшов такий випадок; це виглядало найбільше правдоподібне; одначе пан Тампсон ніколи не сказав, що він годиться, що так було".

Минулої пятниці покінчився тридцятий тиждень судової розправи проти комуністів. У вівторок біжучого тижня почнеться восьмий місяць. Перед будинком федерального суду комуністи втримують пікету за звільненням підсудного Винстона, який перебуває в бюрмі до кінця розправи за непослух судові.

КАЛИНС ГОЛОВОЮ ГЕН. ШТАБУ АРМІЇ.

На місце ген. Омара Н. Бредлі, який став головою спільного штабу збройних сил, президент Труман назначив ген. Джозефа Лотона Колинса начальником ген. штабу армії. Водночас секретар оборони Джансон назначив ген. Тамеса Т. Генді наступником ген. Лушуса Д. Клейа, на становище команданта американської армії в Німеччині.

НОВІ НАГЛЯЧІ ВИМОГИ ПЕРЕСЕЛЕНЧОЇ АКЦІЇ

ВАЖЛИВІ РІШЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ЗБОРІВ ДИРЕКЦІЙНОЇ РАДИ З. У. А. Д. КОМІТЕТУ

Филаделфія, 15 серпня. — В суботу, дня 13-го серпня, тут відбулися надзвичайні збори Дирекційної Ради Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, на яких головним предметом нарад були нові наглядні потреби переселенчої акції й у висліді яких винесено важливі рішення. В зборах, що ними проводив предсідник Іван Панчук з Дітройту, взяли участь майже всі директори і Контрольна Комісія, як теж представники поодиноких Переселенчих Осередків. Звіти з теперішнього стану переселенчої акції складали: екзекутивний директор Комітету, д-р Володимир Ґалан, та директор европейської місії Комітету, адв. Роман Смук, який спеціяльно в тих цілях приїхав з Европи на початку минулого тижня. Ствержено, що переселенча акція є тепер в повному розгарі та що не було б формальних перешкод для її ще ширшого розгорнення, якщоб український загал дав на це відповідні засоби. З огляду на деякі трудноші в розміщенні нових іміґрантів на працю на американських фармах, протягом найблищих трьох місяців старанням ЗУАДКомітету приїде 2,000 українських родин зі скитальщини, що їх необхідно буде влаштувати на мешкання і працю. В процесі полагоджування іміґраційних справ є ще дальших 3,000 таких скитальчих родин. Рівночасно стверджено, що видатки Комітету на переселенчу акцію сильно збільшилася, тоді як жертвенність нашого громадянства майже цілком впала.

У зв'язку з цим Дирекція ЗУАДКомітету рішила:

1. Скликати на суботу, дня 27-го серпня, до Филаделфії окремі наради всіх наших запомогових організацій та центральних товариств і комітетів для спільного обміркування якнайефективнішої організації всіх сил і засобів американсько-української ґромади для успішнішого переведення і закінчення рятунково-переселенчої акції для українських скитальців;

2. Звернутися до всіх наших громад і парафій з гарячим апелем, щоби вони негайно потворили на місцях Переселенчі Осередки та подбали про якнайбільшу кількість мешкань і праці для нових іміґрантів, повідомляючи про це безпроволочно головну канцелярію ЗУАДКомітету;

3. По всіх більших українських осередках в ЗДА зорганізувати громадські збори і віча, на яких европейський директор ЗУАДКомітету, адв. Роман Смук, основно поінформує наш загал про стан нашої переселенчої акції тепер та про її невідкличні вимоги на безпосередню майбутність. Перше таке віче відбудеться в Дітройті, Міш., вже в суботу, дня 20-го серпня, а в неділю, дня 21-го серпня в Клівленд, Огайо. З огляду на короткий час і на наглячість справи, цею дорогою закликається згадані громади, щоби вони подбали про організацію цих віч;

4. З огляду на згадане вже збільшення переселенчих видатків, Дирекція ЗУАДКомітету рішила звернутися до всього американсько-українського загалу з гарячим закликом складати якнайбільші жертви, щоби ця велика вже проробленa робота в переселенчій акції не мусіла бути здержана через брак фондів. До максимальних зусиль та до найбільшої співпраці в тій справі закликається як місцевих громадян так і масу нової іміґрації.

Дирекційна Рада ЗУАДКомітету, відкриваючи своє надзвичайне засідання, відповідно вшанувала пам'ять свого покійного місто-предсідника, бл. п. Миколи Мурашка.

ЗНОВУ ПЕРЕВОРОТ В СИРІЇ

ПРЕЗИДЕНТ І ПРЕМІЄР ВБИТІ; ВЛАДУ ПЕРЕБРАВ КОМІТЕТ ОФІЦЕРІВ

Дамаск, Сирія, 15 серпня. Вчора рано група військових старшин, бувших співробітників президента, маршала Гусні Заїма, що разом з ним доконала військового перевороту в країні при кінці березня ц.р., тепер знову зробила переворот та, захопивши владу, відразу розстріляла Гусні Заїма його премієра Мозена ель Баразі. Інші вістки подають, що маршал Заїма згинув в боротьбі. В комунікаті офіцерів, який перебрав владу аж доки не буде „встановлений леґальний, законодавчий уряд", говориться, що перевороту доконано тому, що Гусні Заїм зрадив обіцянки, які дав під час попереднього перевороту та завів ще більш корупційну владу і загрожував закордонним стосункам країни.

ЩЕ ОДИН „МИРОВИЙ КОНГРЕС" ПІД ОПІКОЮ МОСКВИ

Вашингтон, 14 серпня. — „Американський Континентальний Конгрес Миру", який має відбутися в Місті Мексик, буде — очевидно — під директивами з Москви — як це виявляє департамент стейту. Пляни цього конгресу складено в Ню Йорку, а він має відбутися в Мексику 5—10 вересня. Його ціллю є дискусія, як недопустити до третьої світової війни. Його скликають науковці й артисти, які аранжували Культурну й Наукову Конференцію в готелю Валдорф-Асторія в березні б. р. Між 300 підписами, поміщено теж підпис д-ра Шаплі з гарвардської астрономічної обсерваторії. Конґрес відбуватиметься під проводом поета Енріка Ґонзалес, а його містопредсідником буде д-р В. Е. Дібойс, антрополог з Ню Йорку. З інших знаних осіб підписали заклик до конгресу: Пол Робсон, нігерський співак, Чарлі Чаплін, фільмовий артист, О. Джан Роґґе, колишній американський асистент генерального прокуратора.

АРЕШТУВАЛИ К. СЛОВАЦЬКОГО ГЕНЕРАЛА ПРИ ВИСІДАННІ З КОРАБЛЯ

Ню Йорк. — Колишній словацький генерал, Мікула Ференцік, попав під арешт федеральних властей при висіданні з корабля Дженерал Гайнцелман, яким привезено нових іміґрантів зі скитальщини з Европи. Ференцік утік з-під совєтського режиму в Чехословаччині, одначе мериканські словацькі організації розкинули в пристані летучки, а крім того поставили пікетчиків з з написами, які вказували, що генерал є комуністом. Він відзначився підчас німецько-совєтської спілки в Европі жорстокістю супроти населення на Словаччині. Крім генерала арештовано й перевезено на Елис Айленд ще три інші особи, між ними одного чоловіка з відзнакою З. У. А. Д. К.

Всіх українців приїхало кораблем Дженерал Гайнзелман у неділю 130, а з них 70 під опікою ЗУАДКомітету. У неділю прибув теж до Бостону корабель Дженерал Стурджіс з новими іміґрантами.

ЗА ВИМІНУ ОБОРОННОГО ВИРЯДУ З КАНАДОЮ

Вашингтон. — Конґресмени виявляють загальне одобрення пляну для злиття військових постачань з Канадою, як це предложив секретар оборони Луїс Джансон на засіданні кабінету 12 серпня. Він виявив, що канадці хочуть заміняти воєнні кораблі, літаки, амуніцію для зброї малого калібру й інші матеріяли, потрібні для оборони. Така виміна втримала б теж нетиканими канадські резерви долярів, не зважаючи на те, що оборонні потреби були б запевнені. Питання постачання оборонних матеріялів і виряду для Канади не має безпосереднього впливу на програму постачання воєнного виряду для закордону. Комісія палати репрезентантів приготовляє голосування над цею справою вже на 15 серпня. Надіються, що буде схвалена повна сума у висоті півтора біліона долярів.

У СЕНАТІ ЙДЕ ДАЛЬША АКЦІЯ ЗА ОБМЕЖЕННЯ ФОНДІВ НА ОЗБРОЄННЯ ЕВРОПИ

Вашинґтон. — Поважна група яких 25 сенаторів рішуче стоїть за те, щоб обтяти фонди на озброєння Европи, яких домагається президент Труман. Сенатор Артур Г. Ванденберґ пішов у розріз з своїм братанком, ген. Гойт Ванденберґом, який як голова повітряного штаму, підтримує домагання президента.

АМЕРИКАНСЬКІ ЕКСПЕРТИ ШУКАЮТЬ НАФТИ В ІТАЛІЇ

Медіолян, Італія, 15 серпня. Тут повідомлено, що американські спеціялісти роблять тепер розшуки за джерелами нафти в околицях міста Комо в Північній Італії. Про знахідку багатих джерел нафти в долині ріки По повідомлено вже раніше.

ПРАВІ ПАРТІЇ ПЕРЕМОГЛИ У ВИБОРАХ В НІМЕЧЧИНІ

ПОВНА ПОРАЗКА КОМУНІСТІВ; ГОЛОСУВАЛО ПОНАД 75% УПРАВНЕНИХ.

Франкфурт, Німеччина, 15 серпня. — Праві німецькі партії віднесли велику перемогу у вчорашніх загальних виборах до західно-німецького федерального парляменту — Бундестаґу, що відбулися на демократичних засадах вперше від 1933 року, коли владу в Німеччині був перебрав Гітлер. Виборці недвозначно відкинули не тільки комунізм, але теж соціялізм, віддаючи свої голоси у великій більшості на консервативних християнських демократів. Сьогодні вранці раховано всіх 19,848,114 відданих голосів, з чого, згідно з першим повідомленням агенства Асошіетед Прес, на поодинокі партії припадає: християнські демократи — 7,307,028; соціяльні демократи — 7,029,-352; вільні демократи — 2,839,-447; комуністи — 1,379,514. В останньому радіоповідомленні, поданому сьогодні в год. 6-тій рано, стверджується, що поодинокі партії здобули таку кількість мандатів: Християнські демократи — 141; соціял-демократи — 131; вільні демократи — 52 і комуністи — 15, в першому повідомленні подавалося, що комуністи здобули тільки 6 мандатів. Християнських демократів піддержували теж цілий ряд локальних партій. [illegible] ливість демократично-консервативної коаліції в парляменті, що мали б рішальний голос в першому уряді новоствореної західно-німецької федеративної республіки. Такий вислід виборів з помітним вдовіллям прийняли американські власті в Німеччині, як і ввесь американський загал. Стверджується, що у виборах взяло участь понад 75% всіх управнених до голосування, що вважається за дуже високий відсоток. Вибори в усіх місцевостях пройшли з повним спокоєм. Москва відразу пробує дискредитувати ці вибори, називаючи їх „американкою імперіялістичною комедією", правдоподібно маючи на увазі свою власну виборчу практику. Виборам в Німеччині приділюється в світі велику увагу, вважаючи саму проблему Німеччини центральною не тільки в европейській політиці, але й в теперішньому противенстві між демократіями і Совєтами в світовому маштабі.

М'КЛОЙ ЗАПОВІДАЄ ЗМІНИ В НІМЕЧЧИНІ.

Франкфурт, 15 серпня. — Сюди тількищо повернувся зі Злучених Держав новопризначений американський високий комісар для Німеччини, Джан Дж. МекКлой, заповідаючи цілий ряд змін в цивільному управлінні країни після остаточного встановлення західно-німецької федеративної республіки та проголошення її першого уряду на підставі вчорашніх виборів. Він рівночасно повідомив, що він вже має приготований штаб людей, які мають зайняти ключеві пости в новому цивільному американському управлінні. Намічених осіб він не назвав по імені. МекКлой ствердив деяке американське занепокоєння помітним відродженням націоналізму в Німеччині, що починає перекидуватись теж на ліберальні і навіть соціялістичні партії.

МОЖЛИВІСТЬ НЕГАЙНОГО ПРИЙНЯТТЯ НІМЕЧЧИНИ ДО РАДИ ЕВРОПИ.

Страсбурґ, 15 серпня, — Зібрана тут перша европейська Асамблея слідкувала з окремою увагою за вчорашніми виборами в Західній Німеччині. Минулої п'ятниці Винстон Чорчил заявив Асамблеї, що справу Німеччини він вважає за одну з найважливіших, яка стоїть перед Радою Европи та висловив думку, щоби її не обговорювати аж до висліду виборів. Тепер вважається, що на випадок як вибори дадуть відповідну гарантію щодо демократизації Німеччини, Чорчил запропонує Асамблеї звернутися до Ради закордонних міністрів з пропозицією, щоби вони погодилися на безпосереднє прийняття Німеччини до Ради Европи.

МОСКВА ПРО „ПІДОЗРІЛУ АКТИВНІСТЬ" У ФІНЛЯНДІЇ.

Москва, 15 серпня.—На підставі повідомлень совєтської преси, закордонні спостерігачі передбачують можливість нової аґресивної акції Совєтів у Фінляндії. Діло в тому, що совєтська преса в останньому заговорила про „підозрілу активність" у Фінляндії здовж совєтського кордону. Це мало проявитися в тому, що фінські студенти в цілому ряді місцевостей у безпосередньому віддаленні від совєтського кордону мали влаштувати „табори", що їх в Москві називають „військовою підготовкою". Фінські студенти відомі зі свого проти-комуністичного наставлення.

МОСКВА СКРІПЛЮЄ СВОЮ БАЗУ НА ШПІЦБЕРҐЕН.

Ґрін Гарбор, Шпіцберґен, 15 серпня. — На цьому острові, що є під норвежською суверенністю, існує єдина совєтська громада поза залізною заслоною, що є рівночасно важливою совєтською стратеґічною базою. До цеї колонії мають доступ закордонні кореспонденти і вони стверджують сильну її розбудову, в яку Совєти вкладають багато зусиль і гроша.

КОНСЕКРАЦІЯ ДВОХ ЧЕСЬКИХ ЄПИСКОПІВ.

Прага 15 серпня. — Не зважаючи на всі погрози комуністичного уряду, в словацькому місті Трнава відбулася вчора консекрація призначених Ватиканом двох нових єпископів. В урочистостях взяла участь ціла Рада Католицьких Єпископів Чехословаччини та около 12,000 вірних. Не було, натомість, архиєпископа Йозефа Берана, що є пів-арештантом уряду в його резиденції. Поліція не інтервенювала в самій урочистості, натомість було здержано всі потяги, що йшли до Трнави та провірювано документацію всіх, що пробували дістатись туди іншими комунікаційними засобаби.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЛОГІКА ФАКТІВ

У французькому місті Страсбург продовжує свої наради перша дорадча Асамблея Ради Европи, перша спроба загально-европейського парляменту, яка мала б здійснити довгі мрії найбільш відповідальних державних мужів та найкращих синів своїх народів про єдність між людьми і народами, як першу передумову тривкого миру і невпинного прогресу.

Сама ця Асамблея та її наради ще не мають рішального практичного значення, бо все ще є тільки в першій стадії формування, все є тільки тим, що можна б назвати першою пробою. Але на тим більше далекойдучі висновки дозволяє сам перебіг нарад та думки, що їх там висловлюється.

Едвард Еріо, відомий французький державний муж, відкриваючи першу сесію цеї Асамблеї назвав об'єднання европейських народів „логікою історичних фактів" та „моральним обов'язком" всіх людей і всіх народів. Під цим кутом висловлюють свої думки теж інші відповідальні представники. Їх зокрема підкреслив Винстон Чорчил в своїй промові минулої п'ятниці, зв'язуючи з цим ще цілком виразно спільний обов'язок оборони всього того, що ще вартісного має людство.

Справді бо, велику логіку історичних фактів можна добачити в цьому, що довершується в Страсбургу. Першим і головним фактом в цьому є загальний розвиток, в наслідок якого світ став рішучо за малим на те, щоби в ньому могли жити і керуватись виключно „своїм богом" всі народи, не оглядаючись на своїх сусідів. Це для їхнього власного добра. В цій атомовій добі „абсолютна суверенність" кожної країни може стати причиною повної заглади її самої та цілого світу. Гасло „єднайтеся, бо згинете!" відноситься сьогодні до кожного народу зокрема і до всіх націй разом.

Це, що довершується тепер в Страсбургу, є — як сказано — тільки початком, тільки першою спробою. Там тільки формується ідея, конкретизується принцип. До його повного здійснення може бути ще далека і важка дорога, вона може забрати ще багато часу і труду та вимагати багато жертв. Але Чорчіль [illegible] заповідаючи кінцеву перемогу тої ідеї та стверджуючи, що для неї власне „б'ються вже мільйони сердець звичайних людей по цей і по той бік залізної заслони".

Половина Европи сьогодні ще не має фізичної можности висловити в тій справі свою свобідну думку. Між цими народами є теж наш „старий край" — Україна. Вона і її сусіди сьогодні не можуть брати участи навіть в цьому першому етапі практичного здійснювання логіки історичних фактів. Перед ними ще важкий шлях боротьби за визволення від насильного „об'єднання" в одній страшній неволі. Без них і без їх визволення Рада Европи ніколи не може досягнути своєї кінцевої мети і тому теж одною з її найбільших цілей повинна бути допомога визвольним змаганням поневолених европейських народів. Тут повинні своє зробити і ті представники поневолених народів, що можуть свобідно говорити та що мають на це право. Ми є свідками, як по цілому світі лунає тепер український голос. Він ще далеко не такий сильний як міг би бути, якщоб „логіка історичних фактів" та історичної конечности, отже об'єднання всіх в змаганні до одної мети були довершені між самими українцями.

В цьому напрямку нам усім треба безупину працювати, бо тільки так можна буде довести логіку історичного факту існування України й українського народу як одного з головних подвижників людського поступу та одної з головних передумов тривкого миру. Як довго Україна не займе того призначеного їй долею місця, так довго не матимуть повного практичного значення жадні европейські ані навіть світові Ради. Це, властне, виказує логіка історичних фактів.

ОЖИВЛЕННЯ БИЗНЕСУ

Населення околиць: Вилксбері-Скрентону, у Пенсилвенії; Москівон, Миш.; Ютика-Ром, Н. Й.; Бриджпорт, Конн.; Провіденс, Р. Ай.; Вурстер - Ню Бедфорд, Масс.; Комберленд, Мд. і деяких інших радо приймали до відома вістку, що для їх областей федеральний уряд призначить фонди на оживлення бизнесу з метою створити нові джаби для безробітних. Ці околиці мають першенство тому, що там безробіття дійшло до 12 відсотків населення. За ними прийдуть на чергу інші, де безробітних менше.

Це вказує теж, що в згаданих околицях „нема бизнесу". Бо коли є бизнес, то є й праця.

Отже хоч-не-хоч треба признати, що бизнес, попри свою головну ціль, тобто продукцію й постачання виробів в різні сторони для вжитку консументів, сповняє ще й свою природну місію, тобто дає людям працю, що є підставою добробуту.

Коли уряд дає фонди на якийсь, наперед не передбачений випадок, то це діється тільки виїмково, бо в нашій країні уряд в засаді не займається підприємствами. Одначе Акт про Затруднення з 1946 р. дає урядові підставу до такого виїмку. Цей акт має на меті не вишукувати безробітних, але дбати про розбудову, побудову, оживлення й посилення підприємств, у яких робітник міг би дістати затруднення. Оце й причина, чому Вілий Дім вибрав 12 найбідніших у працю околиць, щоб забезпечити їх перед дальшим безробіттям.

Таку хвилеву допомогу називають часто „палятивою" — штучним ліком для хвилевого заспокоєння болячки. Та коли йдеться про засоби на дальшу мету, то таки треба подумати про способи постійного втримування бизнесу на належнім рівні, на [illegible], як напр., придумано суспільне забезпечення. Ця ідея злучена теж зі спробами недопустити до економічної крізи, яку в Америці називаємо депресією. Нею вже займається конґрес, щоб у своєму часі вийти з відповідним законодавством.

Конґрес уже відбуває студії над забезпеченням інвестицій приватних людей. Це значить, що конґрес дбає про втримання американської традиції, що приватна людина, а не держава, має вести бизнес. Конґрес мав би тільки найти вивізки, де інвестувати гроші; кількі робітників треба затруднювати в підприємствах, щоб власникові виплачувалося вести бизнес; як припоровитися до вимог уряду в справі постачання грошей на його потребу і як допомогти людям з низькими доходами.

Такі студії на більшу скалю будуть ведені в вересні й жовтні, а як покажеться потреба, то провжуватимуться до кінця року. Їх вестиме спільна конгресова комісія Економічного Звіту. Комісія була придумана в Акті про Затруднення з 1946 р. наче для противаги Президентській Раді Економічних Дорадників.

Коли студії будуть закінчені, то на їхній підставі має бути переведене законодавство, яке дасть урядові право управильнювати бизнес; звільнити федеральні фонди для втримання повного затруднення і давати напрям для позичок.

Це є плян уряду для використання приватних капіталів на оживлення, управильнення й забезпеки внутрішнього бизнесу.

Одначе, згідно з четвертою точкою інавгураційної промови президента Трумана, Америка підіймається місії для розвитку відсталих країн. У чужинні, в першу чергу південноамериканські республики, мають піти американські фахівці й приватні капітали. Американські бизнесмени раді інвестувати закордоном свої капітали, як це вони робили в минулому, одначе попередні досвіди зробили їх обережними. Одна й друга світова війна просто змела біліонові американські інвестиції і навіть нема надії, що за них хоч колинебудь можна було дістати відшкодування.

Памятаючи на такий досвід, секретар скарбу Джан В. Снайдер вийшов з пляном, щоб американський уряд гарантував за приватні американські капітали, вкладені в чужинні підприємства. Гарантія не мала б наражувати американський скарб на втрати, але Експортово-Імпортовий Банк мав би постаратися за забезпечення проти риску в таких інвестиціях. Цей банк мусів би бути признаний чужинними державами так, як його признає американський уряд і це багато причинилось би до спонукання американських бизнесменів інвестувати свої капітали закордоном для розбудови тамошніх відсталих околиць. Таке забезпечення це складна справа, бо вимагає, між іншими, провірки законодавства кожної країни, в якій мали б оперувати американські підприємці або тільки їхні капітали.

Деякі краї просто забороняють інвестицію з закордону; інші вимагають строгої запоруки, що чужинні капітали не будуть конкурувати з місцевими; ще інші дозволяють на конфіскату закордонних інвестицій серед деяких умов.

Така осторожність майже всіх країн є самозрозуміла. Одначе тепер приходять часи, коли само існування незалежних країн є загрожене саме тому, що в них господарство находиться в відсталім стані, а нема фондів на його розбудову.

Загроза большевицької пропаґанди у таких країнах спонукує їх зробити провірку своєї минувшини і найти способи для допущення американських капіталів з користю для самої країни і з забезпеченням для американців. Якщо це буде переведене, прийде оживлення бизнесу на світову скалю з користю для всього людства.

Улас Самчук.

МИСТЕЦТВО ЯК ВІЧНІСТЬ

Здається, в українській Америці не має більш абстрактного і недоторкального поняття, як поняття, що звязане зі всім, що є мистецтвом. Маю на увазі мистецтво всіх родів — слова, барви, тону і побуту. Буваємо часто на зборах, засіданнях, вічах, імпрезах; говоримо, чуємо і бачимо, але уважне око спостерігача не вловить там чогось, щоб нас, як людей, вповносило від речей до над речей. Майже ніде і ніколи не говоримо про мистецтво, навіть, коли маємо до діла зі співом, чи музикою, не говорю вже про слово. І це проситься на язик — це поміщається не лише в середовищах найнизчого інтелектуального рівня, а навіть — хай вибачать великості — в середовищах, від яких хотілося б сподіватися відмінних задивлень на ці справи.

Чому так є? Загальний духовий клімат? Технізація? Матеріялізація? Можливо. Це правда, що американець взагалі досить пісна істота, беручи його, як явище духове. Він прийшов на цей континент не малювати Мадон, а робити торгівлю „бизнес". Люди першої Америки це були люди великої нації з великим минулим. Расово вони були всебічно обдаровані. Відчалюючи від берега своєї Британії, він вступав на беріг Америки весь налитий прагненням підкорити і засвоїти собі цей новий простір. Це було не легке завдання і він не робив собі з цього ніяких ілюзій. Він тісно замикав в собі всі „сентименти", брав, полосував, здобував. Коли було треба не гребував силою. І нарешті він переміг, переміг по всій лінії, і не лише переміг, але закував, завалив цивілізацією весь той простір в це нечуваний в історії світу спосіб. Але за той час він і не зчувся, що він щось стратив. Він стратив змисл до чогось такого, що життя не лише матеріялізує, але його дає. І тепер люди всього світу кажуть: Америка скучна земля. Там жити скучно. Що з тих хмародерів, з тих авт, з тих палаців. Там панує скука.

Американець дуже швидко в цьому зорієнтувався. Живий змисл розуміння явищ властивий його расі підсказав йому дуже швидко, що його скука походить від зпіснення його духа. Недавно в американському журналі для німців в Европі „Американіше Рундшау" була поміщена більша стаття відомого французького письменника Анре Моруа, де він порушив якраз цю тему. Вражливий на подібні явища француз, проживши в Америці девять років і маючи стичність з найвизнішими представниками американського інтелектуального світу, він перевів аналізу духового розвитку цього народу і прийшов до висновку, що Америка дійсно аж надто зматеріялізувалась. Вона „забула" за гарне, а обмежилась до вигідного. Її гарне прибрало своєрідні вальори. Себто, воно втратило в очах американця матеріяльну цінність. Він позбавився пафосу гарного. І далі Моруа зазначує: як довго Америка була сама в собі, так довго вона могла бути вдоволеною з такого стану речей своєї духової культури. Але з часом, коли вона прорвала свою замкненість і пішла у світ, вона зрозуміла, що світ можна підбити технікою, але технікою не можна зискати його серця. Навпаки. Саме — коли світ чогось американського боїться, це її технізації. Це її страшної, переборщеної матеріялізації, її спіснення. І тому під сучасний мент Америка починає плекати в себе мистецтво. Література, малярство, музика, скульптура, театр — ось місця, де плекається чар людської душі, її невпинна свіжість, її творчі порухи. Мистецтво, висловлюючись зрозумілою для американця мовою, є ті вітаміни, що втримують здоровля і свіжість душі. Кажали, що це дає спорт через здорове тіло. Так. Але „спорт" нашого часу це не розвивання тіла, а його вбивання. До всього вбивання разом з душею, бо коли, свого часу англієць грав свій гольф, він грав його сам своїм тілом і своїм духом. Зараз він лише сидить на грищі і кричить дивлячись, як там десь бігає одинадцять хлопців, або змагається двох борців. Коли він позабавиться таким „спортом" своє життя, розуміється він, крім ревматизму і абсолютної душевної порожнечі, не здобуде собі нічого більше. Отже нація з таким „духовим" вихованням поволі, але певно обертається у націю пухлого і блідого тіла і зовсім вимерлої душі. Америка це знає. Америка пробує рятуватись. Америка дивиться довкруги себе і нарешті вертається до Шекспіра, до Гете, до Вагнера, до філософії... І Моруа навіть переконаний, що вона матиме і тут успіх.

Це Америка взагалі. Нас же цікавить більше наша українська Америка. Мої шановні друзі американці, що перебувають довше на цьому континенті, іноді не мають досить сили, щоб приховати свого поблажливого відношення до таких явищ, як мистецтво. Звичайний механізм, що біжить вулицею швидкістю кількох десятків миль на годину і що виробляється серійно, як бляшаний ґудзик, може викликати в очах людини іскру захоплення в той саме час, як твір мистецтва, який би він не був, ніяк не спроможний викликати які-будь порухи в душі тієж людини. Суть справи ясна. В тій душі погас один елемент, можливо найсутевіший, той, що утримує душі людей в стані вічної свіжости і активного поготівля. Мистецький первень душі людини ніяк не сентимент і забобон, це всього-на-всього частина її життєдайности і життєности, це дійсно вітамін, що впливає на творчу функцію людського інтелекту. Як це не дивно, а Шекспір помагав Едісонові робити його винаходи, до чого признається винахідник. Мистецький первень порушує фантазію, інспірує нові порухи думки, освіжає і облагороднює саме поводження особи. Ті люди, хто б вони не були, і який би фах в життю не заступали, вони завжди мають перевагу над тими своїми колегами, що позбавлені такого якраз складника своєї душі. Чому, наприклад, Фридрик Великий, грав на флейті. Чому Наполеон любив поезію. Чому Черчіль малює картини. Чому Рокіфелер збірає картини. Все те в очах звичайного обивателя може „показатися звичайною химерою тих людей". В дійсності це вияв присутности в їх душі якраз того самого складника, яким є мистецтво і, не будучи справжніми творцями мистецтва, вони все таки не могли втримати, щоб не виявити себе у всій своїй многогранності, так, як того вимагає від них їх всемогуча природа.

І кожна людина, наколи вона є хоч трохи живою в мисленню, вона має в сокровених тайниках свого святого-святих ту саму життєосвіжаючу нитку. І ще одно дуже важливе ствердження: ті властивості людина мудра завжди в собі підтримує, плекає, не дозволяє їм заганснути, намагається передати з роду в рід, по своєму їх ґенералізує. Є люди, що як не свідомістю, то інстинктом чують в собі ці первні і вони ними виповнені. Вони свіжі, вони цікаві, вони по своєму яскраві, вони мають

(Докінчення на стор. 3-тій).

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...присвячується обдуреним червоною пропагандою.

93)

III.

...Феодосія метушилась, як розгорнуте велетенське муравлище. Лазарети, міські установи, запільні штаби й обози, запасні військові частини, окремі групи приватних громадян — усі поспішали до пристані, де вантажився великий океанський корабель.

На березі творилося щось неймовірне. Чоловіки, жінки, діти, офіцери й солдати, здорові й поранені з криком і гамором юрмилися біля посадки на човни, що курсували між берегом і кораблем. Вони штовхалися, погрожували один одному зброєю і словами, аби тільки продертися до човнів і залишити берег.

— Дозвольте, милостиві государі, большевики ще десь за Джанкоєм, а ви таку паніку зчиняєте, наче вони хапають уже нас за плечі! — кричить старий полковник на молоду людину, що ззаду натискав на юрбу.

— Панове! Треба бути джентельменами, а не хамами: спочатку дайте змогу навантажились жінка і дітям, а потім уже чоловіки, — вигукує товста пані в каракульовому пальті. — Коли гинув „Титанік", чоловіки трималися, як справжні лицарі, щоб дати місце потопавшим бідним жінкам, а тут таке хамство!..

— Але дами з „Титаніка" не тягли з собою пуделів і по десять пакунків вантажу, як тягнете ви, мадам, — відповідає їй кілька голосів із юрби.

— Правильно сказано! — підтверджують ззаду, і ще дужче натискають один на одного.

— Панове, не творіть паніки, всі будем на кораблі! — заспокоює старий полковник. — Якщо навіть і прийдуть большевики сюди, то не раніш, як післязавтра. Всі встигнемо навантажитись і залишити Феодосію. Самі знаєте, що паніка тільки губить усяку справу...

Але його мало хто слухав, бо на березі з'являлися нові втікачі, і хвилювання посилювалось. Прибув якийсь інтендантський обоз і почав „самоліквідуватися". Коней випрягли й пустили на майдан, а майно стали нести до пристані: борошно, цукор у мішках, скриньки з салом і макаронами, рулони підошвеної шкіри, тюки з англійським умундируванням...

Юрба на пристані захвилювалась:

— Ніякого майна на корабель ми не пропустимо, поки всі люди не навантажаться!

Інтендантське майно було покинуте на майдані, а його господарі приєднались до юрби, що чекала вантаження.

Недалеко від пристані почала вже збиратись дітвора з міста, хижими очима поглядаючи на покинуте.

Хтось звернув на дітей увагу:

— Ось вона де, грабіжницька стихія нашого народу! Ще, так би мовити, з кобили шкури не знято, а вони, як щенята, вже стоять та облизуються. Ось де треба шукати коріння большевизму!

Йому відповідає літній чоловік в уніформі військового лікаря:

— Інстинкт мародерства й грабіжництва народ наш носить у собі, як бацилу тифу. І тільки створяться відповідні умови для розмноження її, людина захворює на пошесть: „бий і грабуй!" Я вас запевняю, що доки на большевизм не перехворіють, як на тиф, усі наші громадяни, хвороба ця не буде ліквідована. Імунітет виробляється організмом тільки після пережитої хвороби.

До пристані знов підплив човен і почалась чергова давка. З великим трудом дама з пуделем опинилась, нарешті, на човні і зчинила крик, щоб вантажили її варення та решту речей! (Дві валізки вона взяла з собою). Але на її крик і сльози ніхто не звернув уваги, і човен поніс її по хвилях до корабля.

Паніка в місті посилювалась. Капітан англійського корабля попередив утікачів, що з заходом сонця він здіймається з якоря і виходить у море. Це ще більш підігріло паніку і погнало людей до пристані. З валізками, вузлами, скриньками, в зимовому й літньому одязі, молоді й літні люди бігли до човнів, лаялись, кричали, падали в воду, жінки впадали в істерику...

До міської дітвори приєдналося ще кілька десятків дорослих, і почали розтягати інтендантське майно. Хто хапався за сало, хто за цукор, хто за борошно, умундирування, шкіру. Якась тітка схопила 80-кілограмовий мішок із білим борошном, не втримала його на своїй спині, і разом із ним упала під воза. Потім хутко підвелася, схопила згорток мануфактури і ристю побігла до міста. Підліток, років 14-15, схопив шматок білого брезенту і теж потяг його через майдан, а другий піймав пару коней, сів на них і чвалом поскакав до Сарниголя... Розмотаний рулом марлі, метрів на 20, білів на майдані, на ньому весело бігали діти, шукаючи речей цінніших. Хтось із тих, що стояли ще на пристані, підкликав до себе невеличку, замурзану й босу дівчинку, дав їй у руки десятикілограмову банку з варенням і, сміючись, гукнув:

— Марш! Марш! Валяй, дітвора!

Дівчинка схопила руками банку і, зігнувшися в три погибелі, радісно потягла її... Якісь два хлопці піймали пару коней, запрягли в воза з борошном і ристю погнали їх у протилежний бік...

Коротко казавши, йшла весела прелюдія до большевизму.

Одні втікали від нього за кордон, інші кидались на грабіж. Одні плакали, інші втішалися. Одні боялись приходу червоних, інші їх чекали... „Хто був нічим, той стане всім".

Увечорі того ж дня корабель знявся з якоря і вийшов у море. Інтендантське майно, покинуте на пристані, а також варення в банках, залишене дамою, було „соціялізоване" й занесено.

Скиталець К-й.

Політграмота баби Харитини

...Південне літо 193... року. Та ще й на Кубані. На цій благословенній Богом землі, де стільки природнього багатства і стільки розсіяної по ній невимовної краси... Де ще старі люди продовжують розмовляти чудовою українською мовою — мовою своїх прадідів, що принесли її сюди з руїн Запорізької Січі... Де ще збереглися традиції славного козацького минулого, спогади про лицарську славу кошових отаманів, які не захотіли бути рабами царя Петра, а потім Катерини й перейшли під „вільну руку султана Турецького"... Але потім вони знов попали під „високу милість" царя православного, і турецька провінція „Черкес" перетворилась на „Область Кубанського Войска".

Пізніше большевики скасували цю назву і Кубань назвали „Северо-Кавказький Край", а ще через пару років цей край був поділений на „Краснодарський Край" і „Азово"-Черно-морська Область"... Але Кубань залишилась Кубаню, населення її так і називає.

Так от на оцій благословенній Кубані нам прийшлось деякий час ховатись від ГПУ (Господи Помилуй Убієних). А щоби заробити собі на хліб насущний, прийшлось піти на роботу по будівництву дороги, яка повинна була звязати внутрішні райони Кубані з Чорним морем... На цій роботі можна було не лише заробити пару рублів, але й дістати ще документ правдивий про те, що ти вже не „липа", а дійсний, скажемо, бруковщик першої кляси, що виконує „стахановські норми"... А поки там приглянеться на нас ГПУ, ми вже будемо мати можність зникнути „офіційним порядком"... і виплисти десь у Середній Азії якимось маляром, або скляром...

Але мова наша не про те, що можна було й ГПУ обкрутити навкруги великого пальця, та ще й анекдоти про це йому розказувати. В цьому оповіданнячку мені хочеться розказати про „політ-грамоту" сторої кубанської козачки Харитини, з якою мені довелося один раз добре порозмовляти...

Ця баба Харитина жила собі в станиці Щ-й при зятьові, якого ще не вспіли „ліквідувати", як клас, бо він належав до „іногородніх", які поки що були на рахунку у большевиків, як „свої". Пізніше і „своїм" добре попало, але всеж таки відсотків 25 з „своїх" умудрилось якось вижити й дотягти своє мізерне животіння аж до останньої війни...

Так от якось нам прийшлось блукати по цій самій станиці Щ-й й шукати вулиці Карла Маркса, де тимчасово мав мешкати наш прораб. Отож йдемо ми широкою такою вулицею, що тяглася через усю станицю, та й шукаємо його. Підходимо до одного двору, бачимо на подвірї пораеться старенька бабуся, а їй допомогає дівча років 10—12.

— Добрий день, бабусю! гукаємо їй з-за воріт.

— Доброго здоров'ячка, товариші! — обізвалася стара й подивилася у наш бік.

— Будь ласка, бабусенько, чи не знаєте, як називається ваша вулиця, по якій ми йдемо?

Баба Харитина піднялась на ноги, пучками правої руки витерла собі губи й розгублено глянула на онуку. Тільки тепер ми побачили, що вони лущили квасолю. Онука теж встала і зацікавлено почала розглядати нас.

— Параско, як наша вулиця називається, товариші питають, скажи їм?!

— Вулиця Карла Маркса, — відповіла дівчина та усміхнулась. Баба Харитина глянула у наш бік і весело повторила:

— Вулиця, каже онука моя, Марла Карса називається... Оце вже два місяці її так називають. А поперед була Станичною...

„Марла Карса" розсмішило і нас і дівчину.

— А який у вас номер на вашому дмі? — знов запитали ми у баби Харитини.

— О, Параско, а який у нас номер тепер на хаті? — збентежено перепитала стара у своєї онуки.

— 117! — вигукнула Параска й соромливо повернулась до нас спиною.

— А звідкіля ви, бабусю, так добре знаєте українську мову? Ви так гарно й соковито вимовляєте кожне слово, що просто можна заслухаться вами...

— А як же, товариші, наш прадід був колись правдивим козаком із самої Січі. Це наша рідна мова і я так із нею й помру... Сьогоднішня молодь — та вже „штокає" по московському", а ми старі ще не цураємось батьківської мови...

Ми знали, що не так давно хтось було пробував українізувати Кубанськіб райони, але „тов." Каганович так погрозив своїм політбюровським пальчиком, що всі українізатори порозбігалися хто куди зміг, а хто не вспів, того послали „лікуватися" від українства на Сибір... Українство ж баби Харитини було природне, і нам було дуже приємно з нею більше порозмовляти. Ми рішили попрохати у неї за гроші пару літрів молока. Вона трохи порозмислила, потім кивнула головою у наш бік і сердечно відповіла:

Будь ласка, як що можете, зайдіть на хвилину до хати та й закусите трохи. Бачу, ви люди з далекої України... Мабуть тут на дорозі працюєте?... Так, так, заходьте, будь ласка...

Я і мій попутчик увійшли в хату, зняли з голів картузи, й ще раз привітали господиню двору й хати. Хазяйці це подобалось. Вона глянула на Параску, потім на нас і здивовано запитала:

— А хіба ви, синочки, не комунці, що кепки познімали у хаті?

І баба Харитина благоговійно глянула на невеличку ікону, що висіла у темному куточку кухні.

— Так, бабусю, ми люди релігійні... Ми не безбожники... Шануємо віру в Бога, бо без Нього не можна жити на світі...

Баба Харитина і Параска здивовано слухали нас і своїм ухам не вірили. Потім стара раптово до Параски:

— Біжи-но принеси з комори глечичок молока вечірнього... Сідайте, будь ласка, у нашій хаті... Спасибі вам, що зайшли до нас... Просто не віриться, щоб такі молоді люди, а так шанували віру нашу.. Хай вас Господь шанує, синочки.

Параска внесла молока, хазяйка порізала паляницю і ми стали їсти.

— Так, от, Параско, чуєш, що кажуть оці люди, що Бог?!... А не то, що ваші там оті всякі комсомольці та вчителі... безбожники... анцихристи окаянні!... і пишуть, і говорять, і глузують над нашими святинями.. Навіть оце сопля, що ще не має повних 12 років, уже читає книжки про те, що немає Бога... Чуєш, Параско, що оці люди кажуть?!...

Параска стала оправдуватись:

— Та хіба то я таке понаписувала... Вчителька веліла прочитати мені ці брошюрки про Бога, от я й читаю... А ви все на мене... А того... Остапа Вишню принесли тато з Стансовета...

Баба Харитина, розгнівано викрикнула на онуку:

— Мовчи ти мені, смаркачка. А то я тобі як дам „остапа" по твоїй..., то в тебе з неї потече така „вишня", що ти більше не будеш читати цей жах нечистої сили... Як я прочитала цього Остапа Вишню, то ви знаєте, що одне хуління Бога виходить з його книжки... Негідник, хулить і сквернословить Бога, Святу Трійцю, Матір Божу, Духа Святого... Як би я була не спалила цю книжечку, то ти, негідна, ще й досі б його читала...

— Та чого ви завжди до мене чіпляєтеся, все я роблю погано! — огризлась Параска й стала перев'язувати свій колючкою пораненний мезиний палець.

Баба Харитина продовжувала:

— Марла Карс видумав комунію... Ленін — большевиків... Сталін — колхозів... Ґепева — голод... Щоб їм на тому світі, окояннім, по трудодням рахували, скільки їх будуть пекти на вогні.. Не боюсь я нікого: мені все одно помирати на Сибірі чи на Кубані, а правду я всім буду казати — хай біси слухають... Хоч би на них прийшла якась чума або халера... Тоді б я їм показала б їхню „політграмоту"...

Подякувавши та заплативши бабі Харитині за молоко та хліб, ми стали пращаться й виходити з хати. Параска мовчки дивилась нам у слід, а хазяйка знов витирала пучками правої руки свої поморщені губи й тихенько на дворі гомоніла:

— Хай Господь Бог береже вас, милі мої синочки, від усякого зла... від політграмоти Марла Карса, Остапа Вишні, Леніна і Сталіна... а найбільше бережіть себе від Гепеви проклятої...

Потім вона звернулась до онуки й так, щоб ми чули, погрозила їй:

— Гляди-но, Параско, щоб ти про цих людей нікому ані одного слова не буркнула, бо може вийти така „політграмота", що тоді вже й Бог не поможе...

Дівчина мовчки кивнула головою і пішла знов лущити квасолю.

Баба ж Харитина стояла біля воріт, обійнявши пальцями свої губи, і багатозначно хитала старою головою, поки ми не зайшли за ріг сусідського двору.

„Політграмота" баби Харитини нас трохи схилювала, але за цим разом обійшлось без „Гепеви"...

МИСТЕЦТВО ЯК ВІЧНІСТЬ

(Докінчення зі стор. 2-гої).

барву і запах чогось, що цвіте. Натомість люди, що позбавлені цих властивостей пісні, сірі, байдужі, не творчі. Вони інколи і мають деякі успіхи, але ніколи надто великі. Їх побут сірий, їх думки ялові. Такі не відкриють ніякої Америки і не прославлять своїм іменем памяті людського роду.

Америка, будучи завалена банками і технікою, почала дуже швидко гаснути, як життєносно і життєдайна творча сила. Недавно америкаинською пресою пробігла коротка, але трівожна нотатка, що дві третини нових патентів на винаходи останніх десятиліть походять з Европи. Америка мусить купувати таланти. А що буде, коли їх ринок вичерпається і там? Чому це так — питає себе американець і сам собі відповідає: тому так, бо Америка штучно гасила в собі перводжерела цих явищ. Інтелект, що подібні явища зумовлює, не може вдовольнитися скороченою книжкою, або спортовим грищем. Це все одно, що коли б ми наше тіло кормили самими мясними консервами. Від консервів вилітають зуби, але забуваємо, що інтелект має також свої зуби і вони можуть бути також страчені.

Українська ж Америка під цим оглядом бідна подвійно. Англієць, француз, німець, чи італієць, що своєю національною субстанцією складає ядро американської нації, в поколіннях минулого виріс в атмосфері великої духової культури. Він тут живе відсотками минулого. Ми ж вийшли з небуття, з первісности. І коли ми попали сюди, ми розуміється, сприйняли те, що одразу кидалось у вічі: те якраз найгірше — пустоту. Ми стали беббітами, яких так гарно висловив свого часу Сінклер Люїс у своїй книзі тієї ж назви. Людьми, яких ніяка духова культура не цікавить. Людьми, що читати „не мають часу". Людьми, що „і так все знають". Людьми, що недозволять „себе повчати". Цей беббітизм дозволив нам трошки збагатитись, матеріяльно, але ніяк не розвинутись в повновартісних людей. Іноді робиться враження, що явища духової культури ми лише з великим трудом терпимо, але ніяк їх не уважаємо за конечні.

А між тим це єдиний лік на зріст нашого творчого єства. Мистецтво єдиний засіб розвивати наш інтелект. Єдиний і незамінимий. Наука нам тут також не поможе, бо сама наука є лиш наслідок розвиненого інтелекту. Мистецький первень — є первнем вічного в душі людини. Як довго він живий — жива людина. Вмирає він — вмирає з ним людина.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Шлях до волі

В Свободі з 14 липня ц. р. п. М. Чубатий порушив одну з важливих проблем, яка ще 30 літ тому назад, була мною пропагована на дискусіях „яка партія найліпша".

Український нарід далеко скоріше об'єднався б до творчої праці над здійсненням одинокого ідеалу Волі, коли би сили його не були розбиті на партії.

Колись в краю, на принагідних імпрезах так серед інтелігенції як і селянства та робітництва я виступав з кличем „геть партійництво з-поміж українських мас, хто творить партію, той ворог української справи".

Українці впродовж шість вікової неволі затратили спільню любови як державна нація. Цю любов і довір'я до себе ми защепимо, коли усі прошарки українського народу на цілій землі, створять одну партію, „українську партію", яка під українським проводом буде стреміти перше до осягнення Волі а опісля у вільній Українській Державі до створення такого уряду, в якому були би заступлені усі прошарки українських мас а тимсамим і партій.

Трагедію України ми не можемо порівнювати з жадним другим европейським народом, навіть з Ірляндією чи Болгарією.

Україну роздерли на чотири частини і так Росія як і Польща чи Мадярщина та Румунія, старалися висмоктувати багацтво України а для невдоволених українських мас будували тюрми.

Наші предки, включно з нами, переживали такі національні катаклізми, які глибоко вкорінились в нашу кров і в наш характер і тому так легко ворогам над нами панувати.

Географічне положення і багацтво України змушують нас з'єднатися в одну партію на так довго, як довго не буде осягнена Воля, про яку, щоб скоріше осягнути, треба освідомити маси.

Багато є ідейних творчих сил, але вони 75% часу і енергії зуживають на взаємне поборювання себе, спиняючи тимсамим працю одиниць з здоровим глуздом.

Україна стане вільною тоді, коли того захоче 40 мільйонів українців.

Дмитро Дучинський.

БАЛЬШЕВИЦЬКІ САБОТАЖІ В ЮГОСЛАВІЇ.

Белград, 12. серпня. — Югославська преса подає тепер цілий ряд інформацій про саботажі московських і комінформівських агентів в югославських копальнях вугілля. Саботажі мали проявитися в тому, що доставлені Москвою і її сателітами копальняні машини не можна використати, бо вони не тільки не виконують роботи, але ще й серіозно загрожують безпеці робітників.

Євгенія Винниченко-Мозгова в Ню Йорку

Перед кількома тижнями приїхала до Ню Йорку з родиною відома українська співачка п-ні Євгенія Винниченко-Мозгова.

Вона знана в Европі не тільки українській, але й німецькій, французькій, бельгійській та голяндській публиці. Своїм драматичним сопраном здобувала вона симпатії музикального світу в оперових, естрадних та радіових виступах.

Її інтерпретація українських пісень знайшла велике признання в таких високої кляси музичних критиків як вивезений і засуджений большевиками композитор Василь Барвінський і товариш його недолі композитор д-р Борис Кудрик.

Перший писав про виступи пані Мозгової у Львові в 1942 р. між іншим ось як: „Пані Винниченко-Мозгова поєднує в собі усі ті признаки, що сплітаються так гармонійно у це невловиме словами поняття "Das ewig Weibliche". Це все ярке соняшне світло, а матовоніжне, сріблисто таємне сяйво місяця та мерехтіння зірок у чудову тепло запашну ніч. Не чужі пані Винниченко-Мозговій і сильніші драматичні акценти, які все ж таки на тлі загально більш ліричної її структури і вдачі не затрачують ніколи жіночої ніжности". (Укр. часопис „Краківські Вісті" з 4. XII. 1942).

Композитор д-р Кудрик Борис під враженням співу пані Мозгової писав про її виступи між іншим таке: „Кришталево чистий голос, непорочно ніжна, мяка інтонація. Те саме, чим мене мило вразила артистка в своїй появі і поведінці, перенеслося в царство тонів. Уявляю собі, що так співали хіба великі співачки великої давнини, оці славутні Каталяні, Малібрани, Вільгельміни Шредер-Девріянти, Грізі, Зонтаґівні". („Краківські Вісті" з 4. XI. 1942).

Наведеного, здається, доволі, щоби мати уяву про вартість голосу та рівень музичної культури приїхавшої до Ню Йорку української співачки. Пані Винниченко-Мозгова прибула до вільної країни Вашингтона через ЗУАДК, а спонзором цілої родини Мозгових є знаний в широких колах українського американського громадянства прихильник скитальців п. Василь Пуйда.

Зі співацького минулого нашої артистки варто згадати, що вона була перед вибухом останньої війни примадонною білгородської, королівської опери (в столиці Югославії). На скитальщині співала на великих концертах, улаштовуваних американцями та англійцями в Берліні, а також у берлінському радіо. Переїхавши в 1948 р. з Берліна до Мюнхену пані Мозгова виступала і тут на кількох концертах. Перед самим виїздом за море запропоновано їй вступити до німецької опери в Мюнхені, з чого п-ні Мозгова вже не могла скористати.

Маємо надію, що в недалекому часі українська громада матиме змогу почути спів цеї високої кляси оперової співачки.

В. М.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Організаційний Комітет підготовляє ЗАГАЛЬНЕ ЗІБРАННЯ всіх українців б. вояків, які перебувають на терені Злучених Держав Америки, й тому просить дуже всіх б. вояків якнайскорше подати свої адреси до „Самопомочі":

SELF RELIANCE
33 East 7th St., New York 3, N. Y.
(для Комітету б. військовиків).

Отсим подається до відома членам 204 ВІДДІЛУ У. Н. Союзу, що чеків за дивіденду нікому не висилається почтою, як також не колєктуємо членських вкладок по хатах. Вкладки членські колєктуємо кожної суботи, від години 7-мої вечером на гали під ч. 334 Іст. 14 вул. Рівночасно прохаємо тих членів, що мешкають поза Ню Йорком, щоб, посилаючи членські вкладки чеками, виставляли чеки на ім'я секретаря відділу, W. HASIY Br. 204. Дальше на зборах постановлено, що член, який довгує довше як один місяць, коли не вирівнає свого довгу, буде суспендований.

Прохається Шановних членів придержуватися точно вище поданих вказівок. — За Уряд відділу 204 У. Н. Союзу:

Адв. М. Гаврилко, предс.; М. Євуш, кас.: В. Гасій, секр.

Адреса секретаря:

W. Hasiy, 527 E. 12th St., New York 9, N. Y.

Від повоєнного до мирного господарства ЗДА.

Помішник секретаря державного скарбу, Едвард Г. Фолей, в своїй недавній статті писав про господарське положення країни. В тій статті він пояснює біжуче зменшення господарського темпу й збільшення безробіття „необхідним переходом до нормальних економічних умов, за яких Америка росла і процвітала." Він передбачає добу великого збільшення економічних можливостей для всіх американців. Це передбачення опирає на спостереженні американського життя сьогодні.

Поперше він згадує про збільшення ринку в наслідок збільшення числа населення. „Тепер в Злучених Державах є населення на 17 мільйонів більше ніж перед війною", каже він. За останнє 10-ліття населення прибавилось стільки, скільки населення мають шість найбільших міст — Ню Йорк, Шикаго, Филаделфія, Дітройт, Лос Енджеліс та Клівленд."

Подруге, Фолей згадує наслідки широкого переміщення населення, спричиненого війною. Нові й старі збільшені громади потребують нових шкіл, шпиталів, доріг, мостів, крамниць, елекричних станцій. Існуючі заклади — занедбані в часі війни — треба направити, або замінити іншими. Треба перебудувати, або побудувати нові автомобілеві шляхи, аби задовольнити збільшену потребу. Помимо того, населення країни домагається постійного поліпшення рівня життя."

Нові технічні удосконалення та винаходи, на думку Фолея можуть викликати індустріяльну революцію, не менше тої, яку в свій час викликали автомобіль та літак. Великі зміни у виробництві, в сільським господарстві, в медицині, біології та хемії може викликати використання атомової енергії. Нові винаходи, як пеніцилин та стрептомисин вже примінюються в медицині, як рівнож і нові засоби боротьби зі шкідниками в сільським господарстві.

Гумова індустрія, яка головно обслуговувала автомобілі, має перед собою нові примінення. Наприклад, спеціяльна гума, подібна до вати, має широкий попит для крісел, подушок, матераців.

Треба згадати також різні металеві сплави, плястику та інші синтетичні матеріяли, винаходи щодо огрівання та контролі температури — все це відкриває нові можливости, які можуть замінити багато з тих річей, що є тепер в щоденнім вжитку.

Американська індустрія, як каже Фолей, має заклади і знаряддя для вироблення нових продуктів. По війні інвестовано 75 більйонів долярів на нові спорудження. Нові пляни на 1949 та 1950 роки вказують, що американська індустрія на тому не стане, що нові інвестиції перевижчать всі, зроблені до війни.

Звичайно, для того потрібна покупна сила населення й американці її мають. Загальний прибуток населення виносить яких 214 біліонів долярів річно. Заощадження обраховують на яких 200 біліонів долярів. До того треба додати заощадження у формі асекураційних поліс, державних та приватних облігацій і т. п.

На думку Фолея, запорука успіху американської індустрії в скорому будучому полягає в тій обережности, яку проявляють у фінансовій політиці банкіри, промисловці і приватні особи. Це стримало спекуляцію, яка могла виникнути після війни. Американське господарство має тверду основу в цей період переходу до мирних умов.

Загальна Рада.

ЗАМАХ НА МАРШАЛА РОКОСОВСЬКОГО В ПОТСДАМІ

20 ВИСОКИХ СОВЄТСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ЖЕРТВОЮ ПІДЛОЖЕНОЇ НІМЕЦЬКОЇ БОМБИ

Гамбург, Німеччина, 15-го серпня. Контрольована британцями місцева німецька газета „Вельт ам Зонтаг" повідомила з достовірних джерел, що ще в дні 25-го липня в совєтській головній квартирі в Потсдамі біля Берліна виконано бомбовий замах на совєтського головнокомандуючого, маршала Константина Рокосовського, який вийшов з життям тільки тому, бо не взяв участи у влаштованому для нього прийнятті. Вибух підложеної там бомби мав вбити, натомість, 20 інших високих совєтських старшин, між ними і команданта Потсдаму, генерала Віргінніна. З джерел американської розвідки потверджують вістку про експлозію бомби, хоча не можуть потвердити подробиць замаху. Зі совєтської квартири в Потсдамі відмовили будьяких інформацій.

ГРЕЦЬКИЙ УРЯД ДОМАГАЄТЬСЯ БЕЗУМОВНОЇ КАПІТУЛЯЦІЇ ПАРТИЗАНІВ

Атени, 15 серпня. Рівночасно з успішним розвитком генерального наступу грецьких військ на сили большевицьких партизанів в горах Граммос та зі здобутими вже великими успіхами в цій акції, грецький міністер війни, Панайотіс Канеллопульос, виявив вчора в інтерв'ю урядові умовини для комуністів, що здадуться. Він заявив, що „бунтівники мусять насамперед здатись" та що уряд не прийме будь-якої дискусії про умовини здачі. Проте він запевнив, що до цілої маси партизанів, які здадуться, будуть застосовані постанови Женевської Конвенції а проти їх родин не буде жадних репресій. Партизанські провідники, натомість, будуть суджені як зрадники і воєнні злочинці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Вшанування Річниці.

За ініціятивою Організації Оборни Чотирьох Свобод України дня 3 липня 1949 р. відсвятковано 8-му річницю Відновлення Української Держави з 30 VI. 1941 р.

Саля Українського Народного Дому виповнилася українською громадянством Клівленду й околиці і почали жваво проглядатись програми. Свято відкрито Американським гимном, що його відспівав мішаний хор укр. грек. кат. церкви під керівництвом дяко - вчителя п. Кнапа. По відспіванні американського гимну виступив новозорганізований п. Панасом при ООЧСУ мужеський хор, котрий відспівав „Не пора".

Треба зазначити, що оба хори виконали співові точки на високому рівні. Мішаний хор під керівництвом п. Кнапа гарно відспівав „Засяло сонце золоте", „Живи Україно", а також мужеський хор під керівництвом п. Панаса відспівав „Ми йдемо в бій", „Вже вечір вечоріє" (пісня УПА). Найбільше враження зробила на публику сольо-співачка панна Віра, що прибула недавно з Европи та відспівала пару пісень при акомпаніяменті панни Волянської. Максим Задойний відрецитував Маніфест з 1918 р. і Акт відновлення проголошення самостійности 1941 р. Святочний реферат виголосив старшина Рейдуючого Відділу УПА, М. Білий; своєю бойовою поставою і ораторським висловом поруших нараз душу кожного слухача. В свому рефераті він представив перебіг історичних подій від князя Олега, а зупинився на Миколі Міхновськім. Ідею Міхновського заналізував в детайлях, стверджуючи, що за ту ідею віддали і віддають свої буйні голови на вівтар батьківщини найкращі сини Країни.

По англійськи дав пояснення цього реферату п. М. Задорецький. Декламацію „Народе мій" віддеклямувала панна Катря Жук. „Молитву Українського Революціонера" віддеклямував Євген Палка. Гарно віддеклямував 8-літній Ігор Городецький уривок „Свято в Чигирині" (Т. Шевченка).

Свято закінчено Українським Національним Гимном.

З цеї нагоди зложили на допомогу УПА: Жук В. і Йосиф Мочковський по $5; В. Яків $3; по $2: М. Кнап і С. Шмагала; по $1: Барилка П., М. Потіхач, М. Король, Степаник О., І. Лиза, М. Плебанська, М. Глович, К. Марціновська, М. Матішин, Д. Базник, С. Щирба, Кравчук Я., Стефаник М., В. Баран, С. Бандура, Давидович Д., Фетяк А., Ю. Мохляч, І. Городинський, Пеленьо М., Солук В., Тритуляк М., М. Карась, М. Шудєва, М. Пасьнак, Ґель І., Яким Ф., Котович Л., Палка А., Задойна А., Мартинюк С., Ольховий Ф., Бачинський Д., Стольський І., Войнерович І., Дарків А., Сербай Ф., Сербай Д., Стахур Р., Городицька Я., Бабій Г., Король Т., Колодка П., Баляш Я., Швабуляк Г., Н. Карась, Мельник Г., Палівода З., Бандура Т. — Дрібними $.50. — Разом $101.10. — Гроші пересланo по призначенню.

В. Жук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОНКС, Н. Й. — В місяці серпні зборів Тов. Любов, від. 298, не буде. Членські вкладки буде збирати касієр, І. Гупало, в неділю, 21. серпня, по Сл. Божій, в год. 10:30 перед полуднем, в церковній галі, 1745 Вашингтон Еве. В Бронкс мешкає багато скитальців та мало хто думає про свою будучність з думкою, що поверне в рідний край. Але заки це може статись, обезпечте себе в У. Н. Союзі. Тов. Любов має свого лікаря д-ра Ярослава Макарушку, котрий вступив як скиталець до Союзу з цілою родиною і виповнює новим членам аплікації, так, що не потреба вам їхати до Ню Йорку. — В. Морозович, секр.

СТ. ЛУЇС, МО. — Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє своїх членів і членкиць, що звичайні збори відбудуться в суботу, 20. серпня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 2838 Magnolia Ave. Просимо членів прийти. — За уряд: М. Тильович, гол.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 20-го серпня, в годині 7. ввечір, в домі Тов. У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори. — С. Чорномаз, секр.

CLEVELAND, O.—St. Mary's Lodge No. 112 will hold its monthly meeting Sunday, August 21, in St. Peter & Paul Church hall, after Mass. We urge all paying members to attend. — E. Lsluk, Pres.; H. Prociw, Treas.; R. Kupchik, Sec'y.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома своїм членам, що місячні збори відбудуться у вівторок, 16. серпня, в годині 7:30 ввечір, в гали парафіяльній. Приявність всіх членів є конечна, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів взиваємо прийти і вирівняти свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. На цих зборах будемо приймати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу, тож приведіть своїх знайомих і приятелів та впишіть їх в ряди найбільшої української організації Ботька Союзу. — За уряд: П. Пасnак, предс.; Т. Шургот, кас.; А. Іваців, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 20. серпня, в год. 7:30 ввечір, в гали У. Д. Г. Клубу, 31-14 — 30 Еве. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів і членкиць явитися на ці збори. Маємо важні справи до рішення, котрі відносяться до всіх членів. Просимо довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Членів, що ще не отримали своїх чеків дивіденди, просимо прийти і взяти. Взиваємо членів взяти участь у пікніку 28. серпня. Хто з членів має знайомих або дітей хай приведе на збори і впише в члени У. Н. Союзу, за що дістане нагороду. — За уряд: М. Галан, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 12-го серпня 1949 року померла у 72 році життя

КАТЕРИНА БЄЛЯ

членкиця Бр. св. О. Николая, від. 5 У. Н. Союзу, в Асторії, Л. Ай., Н. Й.

Покійна роджена на Зах. Україні. Полишила в смутку двох синів і двох внуків.

Похорон відбудеться з дому жалоби дня 16-го серпня 1949 р., в год. 9:30 на цвинтар St. Michael's Cemetery, Astoria, L. I. C.

В. Й П.

П. Барнич, секр.

Uncle Sam Says

Thousands of farmers have found that the safest, surest crop in the world is U. S. Savings Bonds. These Americans are building today for their tomorrow with Savings Bonds. They realize that this is their opportunity, the chance to make their dreams come true, such as becoming the proud possessor of more land, the latest machinery, home improvements, or a nestegg of security on which to retire. All of these can be yours also by planting your dollars now in the crop that never fails. YOU OPPORTUNITY today is the U. S. Savings Bonds Opportunity Drive. Start saving today at your bank or post office.

U.S. Treasury Department

ТАРЗАН, ч. 2156. Тікар-ловець.

Вкінці таки Тікар зблизився до широких левад, де він присівся ждучи.

Швидко він завважав свою добичу... малу череду буйволів, як виходила з долини.

Наче статуя сховався сірий звір в хащах, доки не зблизився один буйвіл.

Цаль за цалем повз Тікар до непідозріваючої жертви... а потім вискочив з голосним ревом.